

2026

EWALUACJA KOŃCOWA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY BOJSZOWY NA LATA 2017-2022

Końcowa ocena stopnia realizacji programu

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
1.1 Cel i zakres ewaluacji.....	4
1.2 Charakterystyka Gminnego Programu Rewitalizacji	4
1.3 Metodologia ewaluacji	11
2. Wyniki badania ewaluacyjnego	14
2.1 Analiza realizacji projektów rewitalizacyjnych.....	14
2.2 Analiza wskaźników i trendów w podobszarach rewitalizacji.....	15
2.3 Wyniki badań jakościowych i ilościowych	18
2.3.1 Wyniki badań jakościowych.....	18
2.3.2 Wyniki badań ilościowych	19
2.4 Podsumowanie wyników ewaluacji	25
3. Wnioski i rekomendacje	28
3.1 Wnioski z badania ewaluacyjnego	28
3.2 Rekomendacje dotyczące procesu rewitalizacji w gminie.....	29

1. Wprowadzenie

1.1 Cel i zakres ewaluacji

Niniejsze opracowanie stanowi raport z badania ewaluacyjnego (ex-post) Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022 (GPR). Celem ewaluacji była końcowa ocena stopnia realizacji programu, jego skuteczności oraz aktualności przyjętych założeń. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022 został przyjęty uchwałą nr XXIX/190/2017 z dnia 9 października 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022.

Ewaluacja opiera się na podejściu mieszanym (mixed-methods), łączącym analizę danych ilościowych i jakościowych, co umożliwia zarówno ocenę mierzalnych efektów wdrażania programu, jak i pogłębioną interpretację procesów oraz mechanizmów wpływających na jego realizację. Takie podejście pozwoliło na triangulację źródeł i metod badawczych, zwiększając wiarygodność uzyskanych wyników oraz trafność formułowanych wniosków i rekomendacji. W procesie ewaluacji został wykorzystany zróżnicowany zestaw narzędzi badawczych, obejmujący analizę danych zastanych i wyników monitoringu GPR, badanie ankietowe mieszkańców gminy oraz warsztat ewaluacyjny w formule moderowanego wywiadu grupowego. Szczególny nacisk położono na analizę zmian zachodzących w poszczególnych podobszarach rewitalizacji, co umożliwiło ocenę przestrzennego zróżnicowania efektów podejmowanych interwencji.

Przyjęta metodologia umożliwiła ocenę Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022 w oparciu o kluczowe kryteria ewaluacyjne, takie jak: trafność, skuteczność, efektywność, użyteczność i trwałość, a jednocześnie stanowiła podstawę do sformułowania praktycznych rekomendacji służących usprawnieniu dalszego wdrażania GPR oraz jego ewentualnej aktualizacji.

1.2 Charakterystyka Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017 - 2022 został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.). Dokument ten w założeniu miał odpowiadać na potrzebę podjęcia na terenie gminy Bojszowy działań rewitalizacyjnych, zarówno w zakresie społecznym, jak i gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym, w odniesieniu do zidentyfikowanych w gminie negatywnych zjawisk, takich jak m.in.:

- niska liczba organizacji pozarządowych,
- brak ośrodka wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych,

- niedostateczna ilość miejsc dla dzieci i młodzieży w placówce wsparcia dziennego oraz niewystarczające warunki lokalowe,
- wzrastająca liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty,
- wzrost liczby przestępstw,
- coroczny wzrost poziomu spożycia napojów alkoholowych,
- niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców,
- niski stopień wykorzystania infrastruktury społeczno-rekreacyjnej.

Zgodnie z definicją rewitalizacji, stanowi ona „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”. Przystępując do przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych, zgodnie z zapisami ustawy, gmina zobowiązana była do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na jej terenie.

Obszar zdegradowany (OZ) i obszar rewitalizacji (OR) określono uchwałą nr XXIII/150/2017 Rady Gminy Bojszowy z dnia 6 lutego 2017 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Bojszowy. Zgodnie z definicją, obszar zdegradowany to obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto, występuje na nim co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych (w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowych (w szczególności przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnych (w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych),
- technicznych (w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

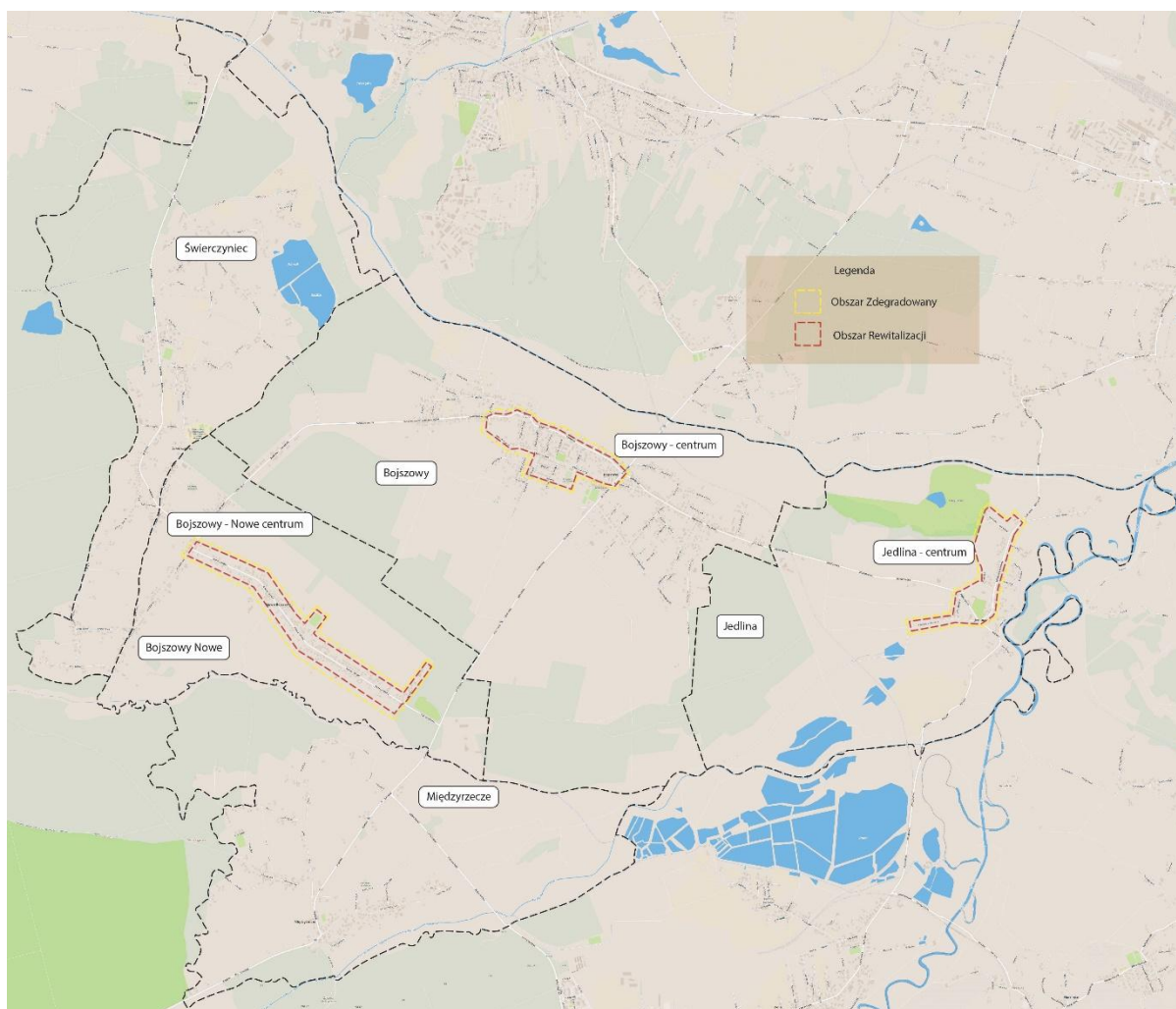
Obszar rewitalizacji to natomiast obszar cechujący się szczególną koncentracją wyżej wymienionych zjawisk, na którym gmina zamierza prowadzić rewitalizację z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Gminie Bojszowy podzielone są na trzy podobszary, nieposiadające ze sobą wspólnych granic:

- podobszar I Bojszowy-centrum (1,09% powierzchni gminy oraz 11,47% ludności),
- podobszar II Bojszowy Nowe-centrum (1,12% powierzchni gminy oraz 10,81% ludności),
- podobszar III Jedlina-centrum (0,68% powierzchni gminy oraz 3,04% ludności).

Wyznaczony na terenie gminy Bojszowy obszar rewitalizacji obejmuje łącznie 2,88% powierzchni gminy oraz 25,31% ogółu mieszkańców.

Rysunek 1 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Gminie Bojszowy

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017 – 2022 określono cele i kierunki działań odpowiadające potrzebom rewitalizacyjnym zidentyfikowanym na drodze diagnozy

delimitacyjnej oraz pogłębionej diagnozy każdego z podobszarów rewitalizacji. Interwencja ta ma na celu eliminację i ograniczanie negatywnych zjawisk występujących na OR oraz wyprowadzenie tego obszaru ze stanu kryzysowego. W założeniu, realizacja GPR miała przyczynić się do osiągnięcia rezultatów określonych w poniższych wizjach każdego z podobszarów rewitalizacji:

Podobszar: Bojszowy - centrum

Podobszar Bojszowy – centrum rzeczywistym centrum gminy aktywizującym mieszkańców i generującym atrakcyjną ofertę spędzania czasu wolnego.

W efekcie rewitalizacji podobszar staje się bijącym sercem gminy, rdzeniem świadczącym profesjonalne usługi publiczne oraz centrum społeczno-kulturalnym.

Zagospodarowana przestrzeń publiczna sprzyja aktywności organizacji pozarządowych i grup nieformalnych podnosząc jakość i poziom kapitału ludzkiego i społecznego.

Interwencja rewitalizacyjna skutecznie rozwiązuje istniejące problemy społeczne, wykorzystując dziedzictwo historyczne i kulturowe terenu oraz energię mieszkańców.

Podobszar: Bojszowy Nowe - centrum

Podobszar rewitalizacji Bojszowy Nowe - centrum skutecznie ograniczył natężenie problemów społecznych m.in. poprzez poprawę bezpieczeństwa i edukację mieszkańców.

Bojszowy Nowe - centrum to odrodzona, nowoczesna przestrzeń publiczna tworząca nowe centrum wsi.

Aktywni mieszkańcy korzystają z nowoczesnej infrastruktury i rozbudowanej oferty sportowo-rekreacyjnej.

Bojszowy Nowe – centrum to centrum wypoczynku i aktywnego spędzania czasu wolnego.

Jakość życia mieszkańców wrasta dzięki aktywnemu zaangażowaniu mieszkańców i organizacji społecznych.

Zdegradowane obiekty stanowią wielofunkcyjną przestrzeń dostosowaną do potrzeb różnych grup społecznych.

Podobszar: Jedlina - centrum

Jedlina - centrum to obszar cechujący się korzystnymi wskaźnikami demograficznymi, o znacznym potencjale osiedleńczym przełamującym stagnację społeczno-gospodarczą i peryferyjne postrzeganie terenu.

Jedlina - centrum to przestrzeń zachowująca dziedzictwo historyczne i kulturowe połączone z nowoczesnym zagospodarowaniem strefy spędzania czasu wolnego i rekreacji.

Rewitalizacja wyzwoliła potencjał mieszkańców, wpłynęła na ich większą aktywność oraz samoorganizację społeczną.

Założenia rewitalizacyjne wynikające z przyjętych dla poszczególnych podobszarów wizji, składają się z celu nadrzędnego wyznaczonego dla procesu rewitalizacji w gminie Bojszowy oraz celów strategicznych wraz z przypisanymi im kierunkami działań, opracowanymi dla każdego podobszaru oddzielnie. Celem nadrzędnym Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022 było:

Cel nadrzędny:
Przeciwdziałanie niepożądanym zjawiskom społecznym na obszarze rewitalizacji i poprawa jakości życia mieszkańców w oparciu o skoordynowaną kompleksową interwencję rewitalizacyjną

Nawiązując do celu nadrzędnego oraz wizji poszczególnych podobszarów, poniżej przedstawiono układ celów strategicznych oraz kierunków działań dla trzech podobszarów wskazanych do wsparcia. Warto podkreślić, że częściowo interwencja pokrywa się, ale wynika to z chęci autonomicznego potraktowania każdej z wyznaczonych jednostek funkcjonalnych. Po drugie podjęcie interwencji rewitalizacyjnej wynika ze zidentyfikowania istotnych problemów. Poniżej wskazuje się kluczowe przesłanki wpływające na ostateczny kształt układu celów strategicznych i kierunków działań dla trzech wytypowanych podobszarów rewitalizacji. Są nimi:

- Niska aktywność obywatelska,
- Niedostateczny poziom bezpieczeństwa, głównie wynikający z natężenia ruchu drogowego i konieczności wzmożenia edukacji wśród dzieci i młodzieży w tym zakresie,
- Silnie identyfikowana problematyka uzależnień, głównie alkoholizmu,
- Duża liczba rodzin, korzystających z pomocy i wsparcia instytucji pomocy społecznej,
- Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji,
- Niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i dla osób starszych,
- Starzenie się społeczności lokalnej,
- Niedoinwestowanie urzędzeń rekreacyjnych i infrastruktury,
- Niska aktywność organizacji pozarządowych,
- Niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się uwarunkowań,
- Niska jakość przestrzeni publicznej,
- Słabość połączeń funkcjonalnych w obrębie gminy,
- Niedostateczny poziom kapitału ludzkiego i społecznego.

Powyższe przesłanki to synteza i wybór elementów determinujących stan i jakość poszczególnych podobszarów rewitalizacji. Jednocześnie przedstawione czynniki zdeterminowały ostateczny kształt założeń operacyjnych przedstawionych poniżej.

Rdzeniem i kluczowym elementem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022 są poszczególne projekty przewidziane do realizacji. Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne, zaprezentowane zostały poniżej w postaci listy planowanych projektów przewidywanych do realizacji na obszarze rewitalizacji.

L.p.	Nazwa przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Termin realizacji	Potencjalne źródła finansowania	Szacunkowa wartość przedsięwzięcia [zł]
1.	Centrum Dwór - remont i przebudowa budynków wraz z zagospodarowaniem Parku Dworskiego w Bojszowach na potrzeby stworzenia centrum rekreacyjnego, społecznego i kulturalnego - etap I	Bojszowy -centrum	2017 - 2022	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych, EFRR, EFS	10 000 000,00
2.	Centrum Dwór - stworzenie centrum społeczno - kulturalnego	Bojszowy -centrum	2017 - 2022	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych, EFRR, EFS	1 000 000,00
3.	Roboty budowlane polegające na remoncie i przebudowie budynków komunalnych wraz z zagospodarowaniem otoczenia na terenie Bojszów Nowych na potrzeby stworzenia centrum rekreacyjnego, społecznego	Bojszowy Nowe - centrum	2017 - 2022	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych, EFRR, EFS	3 000 000,00
4.	Czas na aktywność - cykl wydarzeń i oferta aktywizacji przez kulturę, sport i rekreację (projekty kulturalne zwiększające poziom aktywności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym)	Obszar rewitalizacji	2017 - 2022	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych, EFS	110 000,00
5.	Nasze dziedzictwo kulturowe - informacja w przestrzeni publicznej umożliwiająca zaznajomienie mieszkańców i turystów z historią gminy, obiektów	Obszar rewitalizacji	2017 - 2022	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych, EFRR, EFS	45 000,00
6.	Rewitalizacja Parku Zamkowego w Jedlinie	Jedlina - centrum	2017 - 2022	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych, EFRR, EFS	1 000 000,00
7.	Aktywny w każdym wieku w powiecie bieruńsko-lędzińskim i pszczyńskim	Obszar rewitalizacji	2017 - 2022	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych, EFS	506 470,59
8.	Centrum Usług Społecznych - profesjonalne wsparcie rodziny w powiecie bieruńsko-lędzińskim	Obszar rewitalizacji	2017 - 2022	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych, EFS	1 411 765,00
9.	KOPALNIA BIZNESU - promocja i wsparcie przedsiębiorczości	Obszar rewitalizacji	2017 - 2022	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych, EFS	471 794,52
10.	Outplacement - kompleksowym wsparciem na rynku pracy w powiecie bieruńsko-lędzińskim	Obszar rewitalizacji	2017 - 2022	pochodzące ze źródeł krajowych publicznych, EFS	419 140,65
łącznie					17 964 170,76

1.3 Metodologia ewaluacji

Zastosowana metodologia badania ewaluacyjnego została zaprojektowana w sposób zapewniający zgodność z wymogami ustawy o rewitalizacji, zapisami Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022 oraz dobrymi praktykami prowadzenia badań ewaluacyjnych w polityce rozwoju.

Opis zastosowanych metod, technik i narzędzi badawczych

1. Analiza danych zastanych i monitoringu:

- analiza sprawozdań z realizacji GPR,
- analiza trendów na podstawie wyników monitorowania GPR (wskaźników).

W procesie ewaluacji GPR została zastosowana metoda analizy danych statystycznych i danych monitoringowych. Zastosowanie tej metody umożliwiło obiektywną ocenę zmian społeczno-gospodarczych zachodzących w gminie oraz w poszczególnych podobszarach rewitalizacji, niezależnie od subiektywnych ocen interesariuszy. Metoda ta stanowiła podstawę do oceny skuteczności, efektywności oraz trwałości interwencji rewitalizacyjnych.

Zastosowane techniki badawcze objęły przegląd i analizę sprawozdań z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022, informacji o stanie realizacji projektów podstawowych i uzupełniających, wartości wskaźników oraz danych udostępnianych przez instytucje publiczne (m.in. GUS, CUS).

W analizie danych zastanych i monitoringu wykorzystane zostały narzędzia badawcze, takie jak zestawienia tabelaryczne wskaźników GPR (wartości bazowe, aktualne i docelowe), matryce oceny stopnia realizacji celów i projektów, narzędzia do wizualizacji danych (tabele, wykresy, mapy podobszarów rewitalizacji).

Celem analiz była identyfikacja trendów i zmian społeczno-gospodarczych w gminie oraz ocena stopnia osiągnięcia celów GPR.

2. Badanie ankietowe mieszkańców

Jest to ilościowa metoda badań społecznych, oparta na zebraniu i pomiarze opinii i ocen mieszkańców gminy dotyczących procesu realizacji założeń GPR. Metoda ta umożliwiła zebranie porównywalnych danych dotyczących postrzeganych efektów działań rewitalizacyjnych oraz identyfikację różnic

w ocenach w zależności od miejsca zamieszkania, relacji z obszarem rewitalizacji oraz cech społeczno-demograficznych respondentów.

Badanie ankietowe pełniło funkcję uzupełniającą wobec analizy danych zastanych i wskaźników monitoringu, dostarczając informacji na temat użyteczności społecznej działań realizowanych w ramach GPR oraz ich odbioru przez mieszkańców. Jego celem była ocena stopnia w jakim, zdaniem mieszkańców Gminy Bojszowy, osiągnięto cele rewitalizacji wyznaczone w przytaczanym dokumencie oraz:

- ocena stopnia, w jakim działania rewitalizacyjne przyczyniły się do poprawy jakości życia,
- identyfikacja obszarów, w których zmiany są najbardziej i najmniej odczuwalne,
- określenie grup społecznych odnoszących największe korzyści z rewitalizacji,
- zebranie opinii dotyczących potrzeby kontynuacji oraz kierunków dalszych działań rewitalizacyjnych.

Badanie służyło również ocenie użyteczności społecznej i trafności interwencji rewitalizacyjnej, zgodnie z kryteriami ewaluacyjnymi.

Narzędziem badawczym był formularz ankiety prowadzonej w formie online i/lub papierowej, skierowanej do mieszkańców gminy. Zawarte w nim pytania miały w większości charakter zamknięty, uzupełniony pytaniami półotwartymi i otwartymi, umożliwiającymi zgłoszenie własnych uwag i propozycji dotyczących działań rewitalizacyjnych. Formularz ankiety papierowej stanowi załącznik do niniejszego opracowania, natomiast formularz w formie elektronicznej dostępny był pod linkiem: https://ankieta.deltapartner.org.pl/bojszowy_ewaluacja

Badanie skierowane było do mieszkańców Gminy Bojszowy, ze szczególnym uwzględnieniem:

- mieszkańców obszaru rewitalizacji - jego 3 podobszarów,
- pozostałych mieszkańców gminy, korzystających z infrastruktury i oferty obszaru rewitalizacji.

Dobór próby miał charakter otwarty – ankieta była udostępniana szerokiemu gronu mieszkańców, co umożliwiło zebranie opinii od osób o zróżnicowanym stopniu zaangażowania i powiązania z procesem rewitalizacji. Zastosowanie metryczki pozwoliło na analizę odpowiedzi w podziale na podstawowe cechy społeczno-demograficzne, jednak ze względu na losowy charakter próby, badanie nie miało charakteru reprezentatywnego.

3. Wywiady grupowe - w formie moderowanego spotkania warsztatowego

Jego celem była pogłębiona ocena stopnia realizacji GPR, identyfikacja problemów wdrożeniowych oraz wspólne wypracowanie wniosków i rekomendacji dotyczących dalszego prowadzenia i ewentualnej aktualizacji programu.

Warsztat został przeprowadzony w formie moderowanego spotkania z udziałem osób bezpośrednio zaangażowanych w realizację GPR, w szczególności:

- przedstawicieli Urzędu Gminy Bojszowy,
- Komitetu rewitalizacji,
- przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy,
- kluczowych partnerów realizujących projekty rewitalizacyjne.

Celem spotkania była wspólna interpretacja wyników monitoringu oraz wypracowanie rekomendacji praktycznych. Tematyka spotkania obejmowała kwestie, takie jak:

- przedstawienie kluczowych założeń Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022 (OZ, OR, celów GPR i projektów ujętych w programie),
- przedstawienie wyników analizy postępu realizacji założeń GPR (stopień realizacji projektów podstawowych i uzupełniających, poziom realizacji wskaźników celu, ze wskazaniem obszarów poprawy i regresu),
- ocena stopnia realizacji założeń GPR, zwłaszcza projektów rewitalizacyjnych (zrealizowane, częściowo zrealizowane, niezrealizowane),
- identyfikacja głównych barier realizacyjnych (finansowych, organizacyjnych, formalnych),
- ocena trafności i aktualności GPR w kontekście zdiagnozowanych problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych,
- wskazanie kluczowych elementów GPR wymagających korekty (np. cele, wskaźniki, katalog projektów, system zarządzania),
- ocena zasadności kontynuacji wdrażania założeń GPR lub aktualizacji dokumentu,
- identyfikacja działań, które powinny zostać wzmocnione w kolejnych latach (np. partycypacja społeczna, projekty społeczne, współpraca z partnerami),
- wstępne sformułowanie rekomendacji, które zostały pogłębione i usystematyzowane w raporcie ewaluacyjnym.

Efektem warsztatu była syntetyczna lista wniosków i rekomendacji, stanowiąca istotne uzupełnienie analiz ilościowych i dokumentowych oraz ważny wkład interesariuszy w proces oceny i dalszego wdrażania GPR.

2. Wyniki badania ewaluacyjnego

2.1 Analiza realizacji projektów rewitalizacyjnych

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022 ujęto zarówno projekty inwestycyjne, jak również społeczne. Sam dokument zawierał 10 podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Poniżej załączono, w formie tabelarycznej, wykaz projektów podstawowych wraz z ich stanem realizacji:

Projekt		Stan realizacji
1. Centrum Dwór - remont i przebudowa budynków wraz z zagospodarowaniem Parku Dworskiego w Bojszowach na potrzeby stworzenia centrum rekreacyjnego, społecznego i kulturalnego - etap I	X	<i>Brak realizacji. Powstała jedynie koncepcja wizualizacji. Brak środków.</i>
2. Centrum Dwór - stworzenie centrum społeczno-kulturalnego	X	<i>Brak realizacji ze względu na brak środków.</i>
3. Roboty budowlane polegające na remoncie i przebudowie budynków komunalnych wraz z zagospodarowaniem otoczenia na terenie Bojszów Nowych na potrzeby stworzenia centrum rekreacyjnego, społecznego	√	<i>Założenia projektu zrealizowane nie poprzez działania rewitalizacyjne, lecz działania wdrażane na terenie całej gminy.</i>
4. Czas na aktywność - cykl wydarzeń i oferta aktywizacji przez kulturę, sport i rekreację (projekty kulturalne zwiększające poziom aktywności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym)	√	<i>Założenia zrealizowane poprzez realizację zadań własnych gminy.</i>
5. Nasze dziedzictwo kulturowe – informacja w przestrzeni publicznej umożliwiająca zaznajomienie mieszkańców i turystów z historią gminy, obiektów	X	<i>Projekt nie został zrealizowany.</i>
6. Rewitalizacja Parku Zamkowego w Jedlinie	X	<i>Trwają próby pozyskania środków na realizację tego zadania – dotychczas niezrealizowane.</i>
7. Aktywny w każdym wieku w powiecie bieruńsko-lędzińskim i pszczyńskim	√	<i>Projekt społeczny, zgodnie z założeniami realizowany przez powiat bieruńsko-lędziński</i>
8. Centrum Usług Społecznych - profesjonalne wsparcie rodziny w powiecie bieruńsko-lędzińskim	√	<i>Projekt społeczny, zgodnie z założeniami realizowany przez powiat bieruńsko-lędziński</i>
9. KOPALNIA BIZNESU - promocja i wsparcie przedsiębiorczości	X	<i>Brak realizacji projektu ze względu na brak środków.</i>
10. Outplacement - kompleksowym wsparciem na rynku pracy w powiecie bieruńsko-lędzińskim	X	<i>Brak realizacji projektu ze względu na brak realizatora projektu.</i>

Podsumowanie realizacji projektów ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji wskazuje na bardzo niski poziom ich wdrożenia. Spośród 10 zaplanowanych przedsięwzięć żaden nie został zrealizowany w pełnym zakresie, a do grupy projektów „zrealizowanych” zaliczono jedynie te, w których udało się wdrożyć pojedyncze elementy.

Część projektów została wprawdzie wdrożona, jednak poza formułą rewitalizacji – w ramach bieżących zadań własnych gminy, co oznacza, że nie przyczyniły się one bezpośrednio do osiągnięcia celów GPR w sposób kompleksowy i obszarowy. Dodatkowo dwa projekty społeczne realizowane były przez powiat bieruńsko-lędziański, czyli na innym poziomie administracyjnym, co w sposób jedynie pośredni powiązane jest z Gminnym Programem Rewitalizacji.

Zdecydowana większość przedsięwzięć, w tym kluczowe i najbardziej kosztochłonne projekty inwestycyjne, nie została zrealizowana. Ich wdrożenie było uzależnione od pozyskania środków zewnętrznych, których ostatecznie nie udało się zdobyć. Jednocześnie można wskazać, że projekty te nie były w pełni dopasowane do dostępnych mechanizmów finansowania działań rewitalizacyjnych, co dodatkowo ograniczyło szanse na ich realizację.

W efekcie główne założenia programu – zwłaszcza w zakresie inwestycji infrastrukturalnych i kompleksowej odnowy przestrzeni – nie zostały osiągnięte.

2.2 Analiza wskaźników i trendów w podobszarach rewitalizacji

Na potrzeby Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022 opracowano katalog wskaźników realizacji podstawowych i uzupełniających projektów rewitalizacyjnych wraz z określeniem ich wartości docelowych. W poniższym zestawieniu zostały zaprezentowane wykazy wskaźników monitorowania realizacji celów w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022. Zamieszczone tabele zostały przyporządkowane do konkretnych podobszarów rewitalizacji (tj. Bojszowy Centrum, Bojszowy Nowe Centrum, Jedlina Centrum). Celem wskaźników było monitorowanie sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy oraz określenie dynamiki zmian w wyznaczonych obszarach. Wartości docelowe pozwalają na ocenę czy działania rewitalizacyjne doprowadziły w pełni do osiągnięcia oczekiwanych rezultatów.

- Kolor zielony oznacza pełne osiągnięcie zaplanowanych rezultatów.
- Kolor niebieski oznacza korzystną dynamikę zmian bez osiągnięcia wartości docelowej.
- Kolor czerwony oznacza brak oczekiwanych, korzystnych zmian.

Punkt wyjścia badania stanowi wartość bazowa (zamieszczona w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022), punktem końcowym jest wartość wskaźnika za 2023 rok.

Wskaźnik	Wartość bazowa wskaźnika	Źródło danych	Wartość docelowa wskaźnika	Wartość wskaźnika 2023 rok
Podobszar rewitalizacji Bojszowy – centrum. Cel strategiczny 1. Aktywizacja społeczna mieszkańców poprzez podniesienie kapitału ludzkiego i społecznego				
Zmniejszenie liczby osób i rodzin zamieszkujących na podobszarze rewitalizacji, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oferowanych przez GOPS	4,61	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	4,0%	3,4%
Wzrost liczby organizacji pozarządowych funkcjonujących na podobszarze rewitalizacji	0,35	Urząd Gminy Bojszowy	0,69	0,53
Podobszar rewitalizacji Bojszowy – centrum. Cel strategiczny 2. Przebudowa przestrzenno-funkcjonalna terenu z uwzględnieniem funkcji centrotwórczych i symbolicznych				
Procent zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	25%	Urząd Gminy Bojszowy	55%	50%
Spadek liczby obiektów wymagających termomodernizacji na km	10,81	Urząd Gminy Bojszowy	5,40	5,41
Podobszar rewitalizacji Bojszowy Nowe – centrum. Cel strategiczny 1. Odrodzenie społeczne terenu kryzysowego				
Wzrost liczby organizacji pozarządowych funkcjonujących na podobszarze rewitalizacji	0,12	Urząd Gminy Bojszowy	0,37	0,14
Zmniejszenie liczby osób i rodzin zamieszkujących na podobszarze rewitalizacji, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oferowanych przez GOPS	4,28	Urząd Gminy Bojszowy	3,90	1,37
Podobszar rewitalizacji Bojszowy Nowe – centrum. Cel strategiczny 2. Rozwój stref rekreacyjno-wypoczynkowych dla mieszkańców				
Zwiększenie liczby uczestników imprez i wydarzeń kulturalnych	1 500 osób	Urząd Gminy Bojszowy	1 700 osób	1 700 osób
Podobszar rewitalizacji jedlina – centrum. Cel strategiczny 1. Ożywienie społeczne Jedliny - centrum				
Wzrost poziomu bezpieczeństwa	1,30	Urząd Gminy Bojszowy	0,70	3,11
Zmniejszenie poziomu bezrobocia na podobszarze rewitalizacji	2,72	Powiatowy Urząd Pracy w Tychach	1,75	0
Podobszar rewitalizacji jedlina – centrum. Cel strategiczny 2. Dostosowanie przestrzeni i obiektów na terenie rewitalizowanym do potrzeb i projektów rewitalizacyjnych				
Procent zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	20%	Urząd Gminy Bojszowy	45%	20%
Spadek liczby obiektów wymagających termomodernizacji na 1 km	4,35	Urząd Gminy Bojszowy	2,25	3,48

Z powyższych zestawień wyłania się dość korzystny obraz dynamiki zmian w gminie. Wprawdzie spośród jedenastu zaprojektowanych wskaźników monitoringu, jedynie w pięciu przypadkach udało się osiągnąć zaplanowaną pierwotnie wartość docelową, to jednak kolejne cztery wskaźniki wykazują oczekiwaną tendencję zmian. Jedynie w wypadku dwóch z jedenastu wskaźników zdiagnozowano odwrotny kierunek:

- Nie udało się uzyskać oczekiwanego wzrostu procentowego zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej w podobszarze Jedlina Centrum. Wartość bazowa wynosiła 20% takich obiektów i w tym przypadku nie odnotowano korzystnej zmiany – wartość wskaźnika w 2023 roku pozostała niezmienną, nie osiągając oczekiwanych 40%.
- Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze, prezentowany w formie przeliczeniowej na 100 mieszkańców wykazał spadek poziomu bezpieczeństwa w stosunku do zarówno wartości bazowej, jak również oczekiwanej.

W pozostałych przypadkach należy dostrzec oczekiwany kierunek zmian, choć brak osiągnięcia zaplanowanych uprzednio wartości docelowych może sugerować nieco wolniejszą ich dynamikę od tej oczekiwanej w momencie opracowania dokumentu.

	Liczba wskaźników	%
Pełne osiągnięcie zaplanowanych rezultatów	5	45,4%
Korzystna dynamika zmian bez osiągnięcia wartości docelowej	4	36,3%
Brak oczekiwanych, korzystnych zmian	2	18,1%

Obszar rewitalizacji	Pełne osiągnięcie zaplanowanych rezultatów	Korzystna dynamika zmian bez osiągnięcia wartości docelowej	Brak oczekiwanych, korzystnych zmian
Bojszowy Centrum	2	2	0
Bojszowy Nowe-Centrum	2	1	0
Jedlina Centrum	1	1	2

Analiza wskaźników monitoringu została przeprowadzona w sposób poprawny i kompletny. Jej wyniki mają jednak dość ograniczoną wartość interpretacyjną w kontekście oceny efektów rewitalizacji. Ze względu na bardzo niski poziom realizacji projektów trudno jednoznacznie stwierdzić, czy zaobserwowane zmiany były w istotnym stopniu efektem działań ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022.

2.3 Wyniki badań jakościowych i ilościowych

2.3.1 Wyniki badań jakościowych

Badanie jakościowe zostało przeprowadzone podczas warsztatu ewaluacyjnego, które miało miejsce 12 marca w siedzibie Urzędu Gminy Bojszowy. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele urzędu, lokalnych instytucji oraz osoby zaangażowane w realizację Gminnego Programu Rewitalizacji.

W trakcie warsztatów oraz dyskusji uzupełniających poruszono kilka kluczowych kwestii dotyczących zarówno samego programu, jak i zasadności kontynuowania działań rewitalizacyjnych w gminie.

Realizacja projektów

Przed wszystkim wskazano, że projekty zamieszczone w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017–2022 nie były w pełni spójne z dostępnymi mechanizmami finansowania, w szczególności środkami unijnymi. Część ujętych w nim projektów nie odpowiadała specyfice instrumentów rewitalizacyjnych, w praktyce jednak były realizowane poza ramami programu.

Zapotrzebowanie społeczne na działania rewitalizacyjne

Istotnym wnioskiem z badań jakościowych jest także niski poziom społecznego zapotrzebowania na działania rewitalizacyjne. Z przeprowadzonych wcześniej badań ankietowych wynika, że mieszkańcy oczekują bardziej działań o charakterze podnoszenia jakości życia i rozwoju infrastrukturalnego niż kompleksowych procesów rewitalizacyjnych. Dodatkowo zwrócono uwagę na ograniczoną reprezentatywność wyników ankiety – znaczną część respondentów stanowili mieszkańcy miejscowości Świerczyniec (spoza obszarów rewitalizacji), silniej powiązanej funkcjonalnie z Tychami, co mogło wpłynąć na ich mniejsze zainteresowanie lokalnymi procesami rewitalizacji.

Brak stanu kryzysowego w sferze społecznej

Uczestnicy warsztatów wskazali, że na terenie gminy Bojszowy nie występują obecnie pogłębione problemy społeczne, które uzasadniałyby kontynuację działań o charakterze rewitalizacyjnym. Nie zidentyfikowali stanu kryzysowego w obszarze bezrobocia, uzależnień, kwestii opiekuńczo-wychowawczych. Zaistniałe problemy (starzejące się społeczeństwo, niebezpieczeństwo zwolnień u największych pracodawców regionu) mają natomiast charakter rozproszony i nie tworzą wyraźnych obszarów wymagających interwencji poprzez działania rewitalizacyjne.

Silna tożsamość miejscowości w gminie

Dodatkową kwestią jest specyfika gminy Bojszowy, która składa się z kilku miejscowości o silnej tożsamości i porównywalnych aspiracjach rozwojowych. W tym przypadku działania o charakterze rewitalizacyjnym, których istotą jest koncentracja działań na wybranych obszarach, stanowić może problem w oczekiwanej polityce zrównoważonego rozwoju wewnątrz gminy.

Wnioski

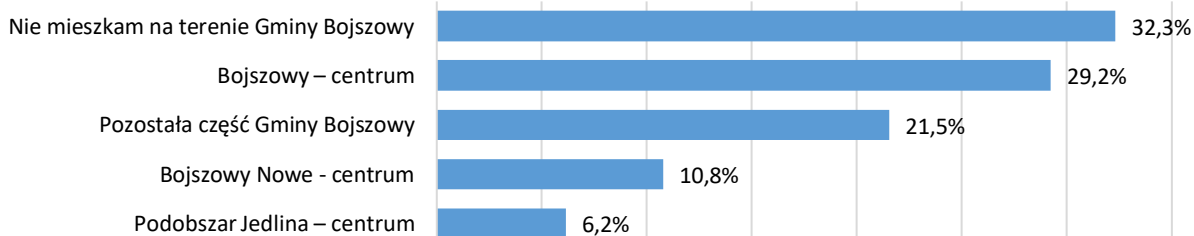
W rezultacie uczestnicy spotkania zgodnie przychyliłi się ku jednoznacznej rekomendacji zakończenia procesu rewitalizacji oraz uchylecia obowiązującego dokumentu GPR uznawszy, że instrument ten nie odpowiada specyfice i rzeczywistym potrzebom rozwojowym gminy.

2.3.2 Wyniki badań ilościowych

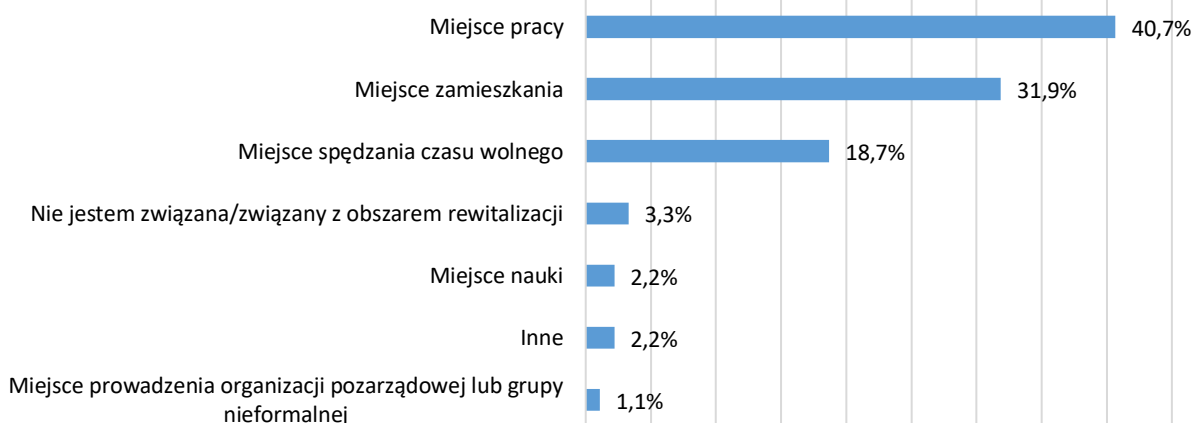
W dniach 13.02.2026 r. – 13.03.2026 r. przeprowadzono ankietę, której celem była ocena stopnia, w jakim zdaniem respondentów osiągnięto cele rewitalizacji wyznaczone w omawianym dokumencie. W badaniu wzięło udział łącznie 96 uczestników. Poniżej zaprezentowano jego wyniki.

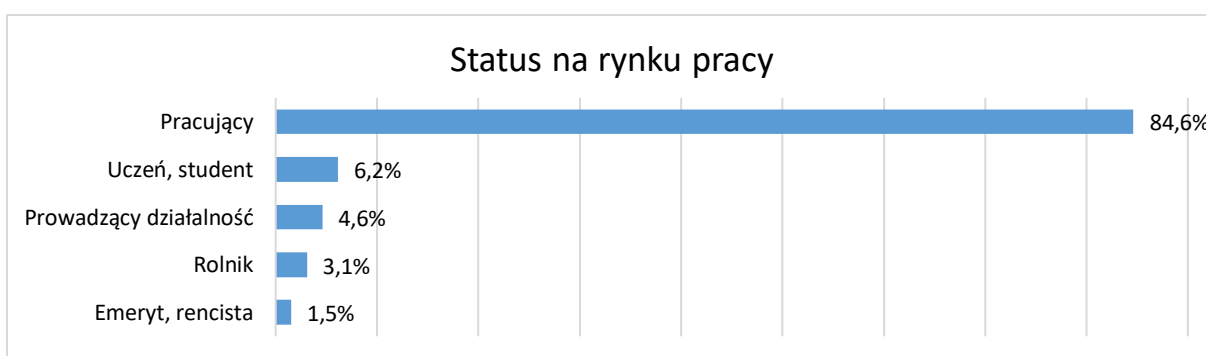
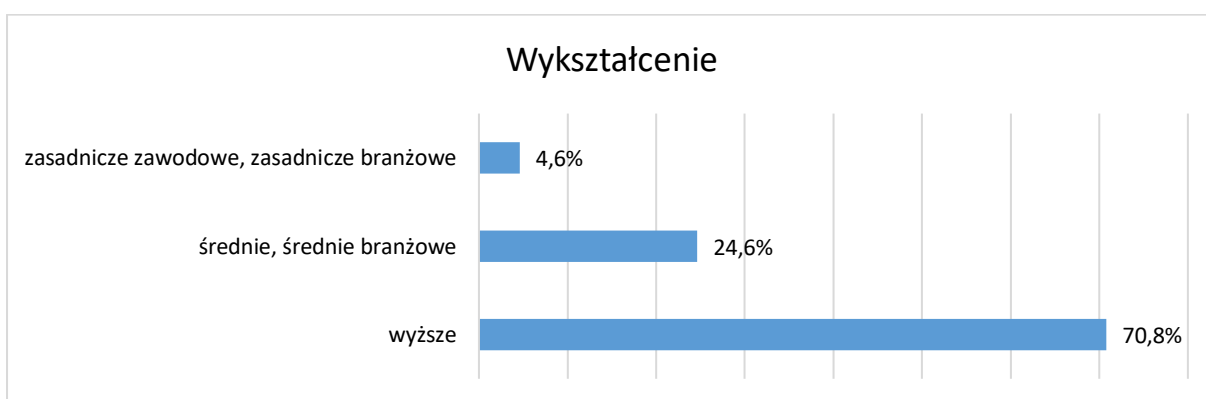
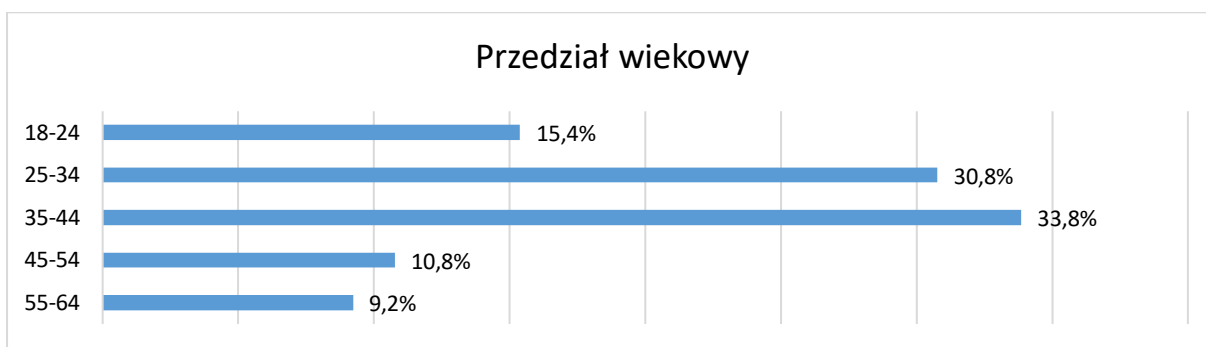
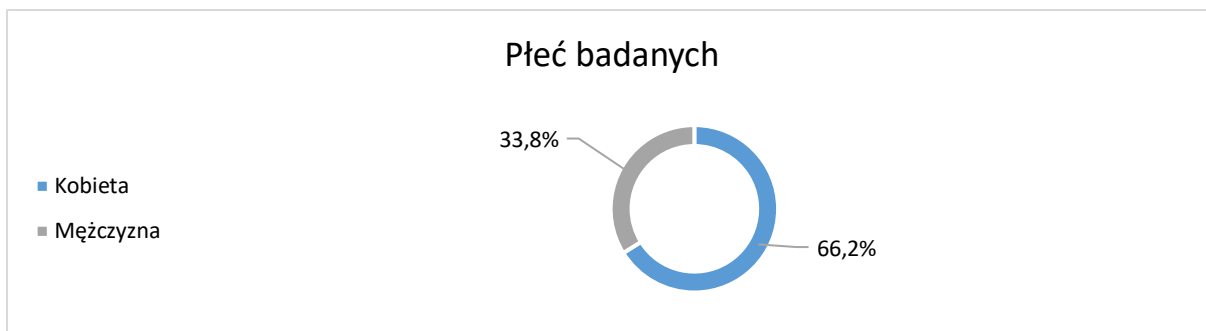
Spośród wszystkich respondentów aż 32,3% deklaruje fakt mieszkania poza gminą Bojszowy. Biorąc pod uwagę trzy obszary rewitalizacji, najliczniej reprezentowane są Bojszowy-Centrum (29,2%), najmniej natomiast Jedlina-Centrum (6,2%). Uczestnicy najczęściej związani są z obszarem rewitalizacji poprzez miejsce wykonywania pracy na jego terenie (40,7%). Niemal dwie trzecie uczestników ankiety stanowią kobiety (66,2%), najliczniej reprezentowaną grupą wiekową to osoby w przedziale wieku 35-44 (33,8%) oraz 25-34 (30,8%). Ponad siedmiu z dziesięciu respondentów to osoby legitymizujące się wykształceniem wyższym (70,8%), 84,6% zalicza się do grona pracujących.

1. Miejsce zamieszkania uczestników badania ankietowego

Jaki jest Pani/Pana związek z obszarem rewitalizacji?

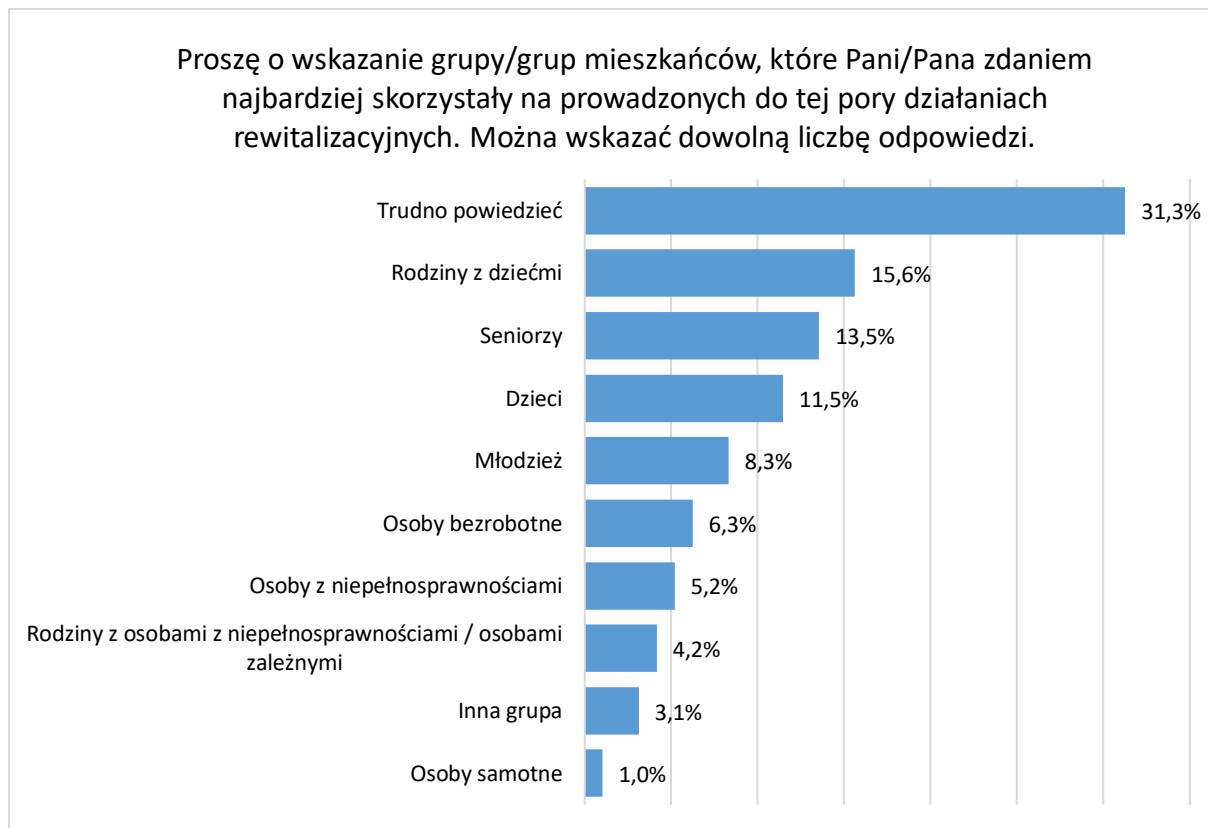

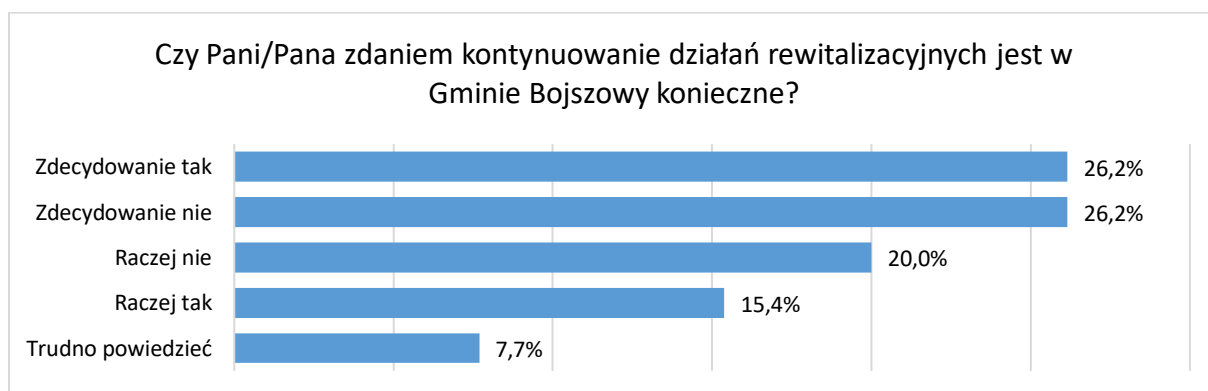
Ocena realizacji dokumentu

Respondenci zostali poproszeni o wyrażenie opinii na temat realizacji dokumentu w kilku różnych aspektach. Na pytanie o grupę potencjalnych beneficjentów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022 z katalogu odpowiedzi najczęściej wskazywano tę niejednoznaczną (trudno powiedzieć – 31,3%), co oznacza, że uczestnicy badania nie dostrzegli jednoznacznych skutków

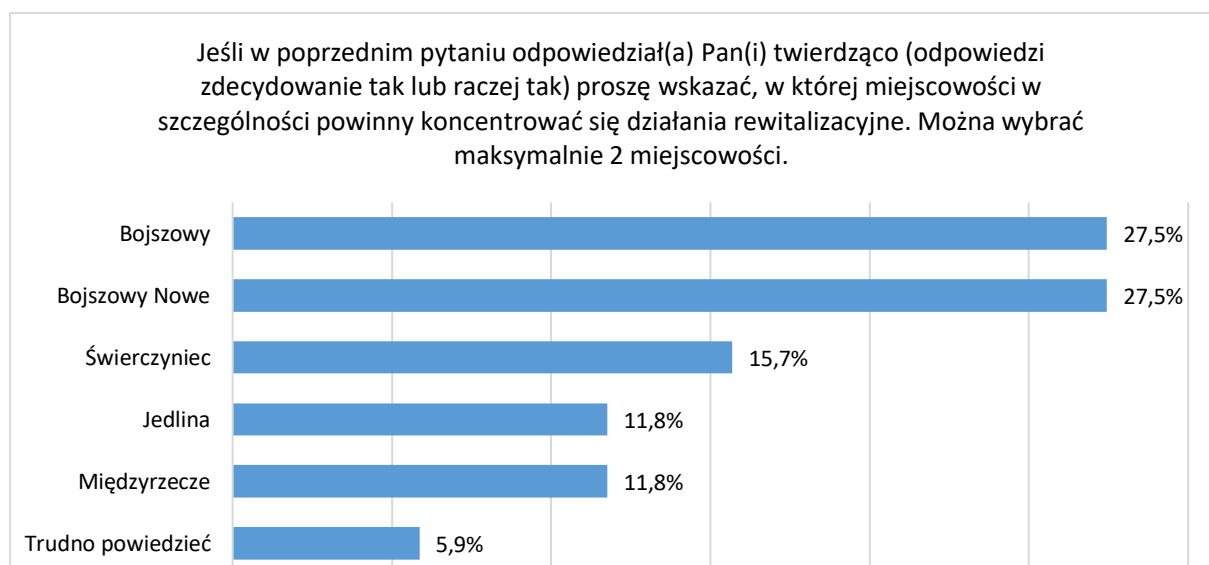
realizacji programu ani wyraźnie określonej grupy jego beneficjentów. 15,6% respondentów wskazało na rodziny z dziećmi, 13,5% na seniorów.

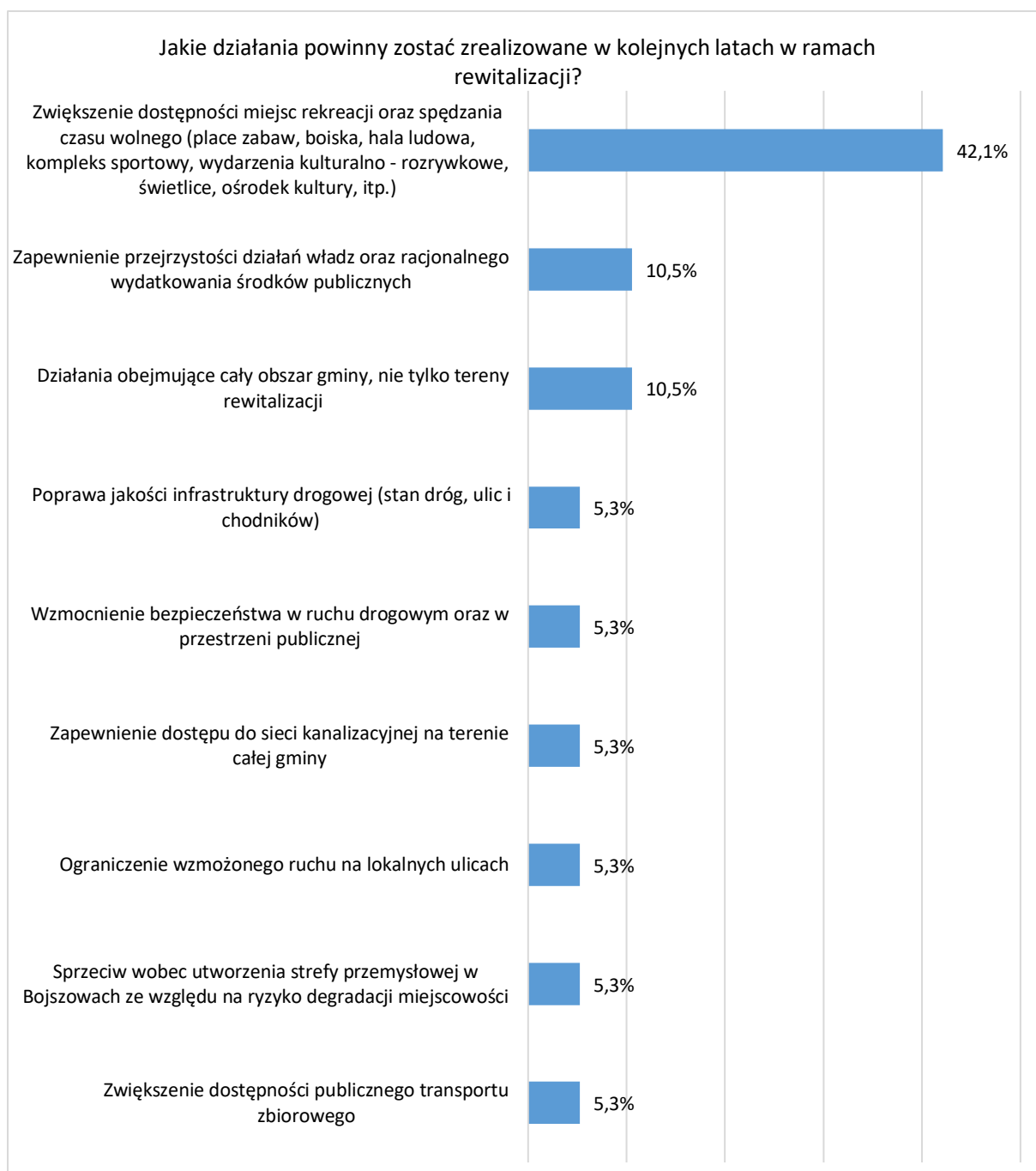
Niezwykle istotnym jest pytanie o sens kontynuacji działań o charakterze rewitalizacyjnym. Zdania respondentów są podzielone (po 26,2% wskazało jednoznacznie na odpowiedź 'tak', lub 'nie'), natomiast głosów przeczących jest nieco więcej – co piąty uczestnik uważa, że kontynuacja zadań niekoniecznie jest potrzebna, odmiennego zdania jest 15,4% ankietowanych.

Spośród osób, które na poprzednie pytanie odpowiedziały twierdząco, 27,5% wskazało na obszary Bojszowy-Centrum oraz Bojszowy Nowe jako miejsca wymagające kontynuacji działań rewitalizacyjnych. Natomiast 15,7% zaznaczyło miejscowość Świerczyniec, nie wyznaczoną w dokumencie jako obszar rewitalizacji.

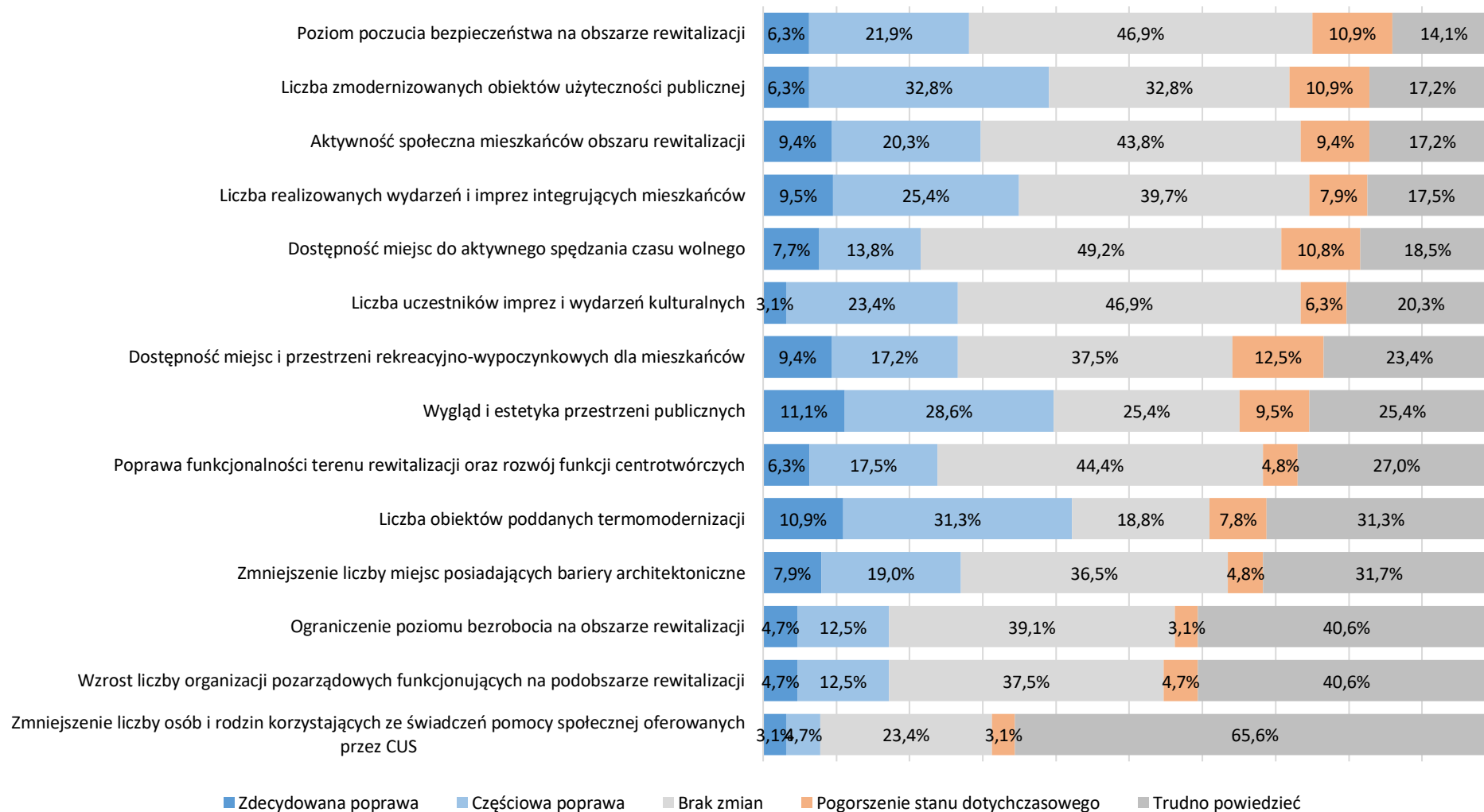

W przypadku potencjalnych istotnych kierunków rozwoju gminy respondenci wskazali na zwiększenie dostępności miejsc rekreacji oraz spędzania czasu wolnego (42,1%), zapewnienie przejrzystości działań władz oraz racjonalnego wydatkowania środków publicznych (10,5%) i działania obejmujące cały obszar gminy (10,5%). Co znamienne, wskazane przez respondentów kierunki mają w większości charakter ogólnorozwojowy, a nie rewitalizacyjny w rozumieniu działań ukierunkowanych na rozwiązywanie zidentyfikowanych problemów społecznych i przestrzennych. Może to sugerować ograniczoną zasadność kontynuowania działań rewitalizacyjnych w dotychczasowej formule.

Respondenci mieli ponadto za zadanie ocenę wpływu działań rewitalizacyjnych w gminie Bojszowy na poszczególne elementy funkcjonowania obszaru rewitalizacji. Analiza odpowiedzi wskazuje, że z szerokiego katalogu ocenianych obszarów nie wyłania się żaden, na który działania rewitalizacyjne wywierałyby jednoznacznie istotny wpływ.

Biorąc pod uwagę zmiany i podejmowane działania rewitalizacyjne w Gminie Bojszowy, proszę ocenić na ile podejmowane interwencje Pani/Pana zdaniem zmieniły sytuację na rewitalizowanym terenie. Proszę ocenić każdy z wymienionych elementów.

2.4 Podsumowanie wyników ewaluacji

Zgodnie z założeniem i dobrymi praktykami wykorzystywanymi w badania ewaluacyjnych, oceny postępu realizacji GPR oraz identyfikacji ewentualnych błędów i nieprawidłowości, dokonano w oparciu o następujące kryteria:

- trafność – w ramach tego kryterium ewaluacja odpowiada na pytanie: czy, a jeśli tak, to w jakim stopniu cele określone w GPR odpowiadają zidentyfikowanym problemom w wyznaczonych podobszarach rewitalizacji i/lub realnym potrzebom beneficjentów?
- skuteczność – w ramach tego kryterium ewaluacja odpowiada na pytanie: czy, a jeśli tak, to w jakim stopniu cele określone w GPR zostały osiągnięte (sukcesy oraz niepowodzenia podjętych działań)?
- efektywność – w ramach tego kryterium ewaluacja odpowiada na pytanie: czy obserwowane efekty interwencji mogły zostać osiągnięte za pomocą mniejszych kosztów (czy poniesione nakłady są ekonomiczne?)
- użyteczność – w ramach tego kryterium ewaluacja odpowiada na pytanie: na ile osiągnięte dzięki realizacji interwencji efekty odpowiadają rzeczywistym potrzebom / wyzwaniom społeczno-gospodarczym? Czy interwencja przyczyniła się do rozwiązania lub zminimalizowania zidentyfikowanych problemów obszaru rewitalizacji?
- trwałość – w ramach tego kryterium ewaluacja odpowiada na pytanie: czy pozytywne skutki realizacji założeń GPR mają charakter stały i czy efekty działań będą trwałe?

Poniżej przedstawiono wyniki ewaluacji w odniesieniu do poszczególnych kryteriów.

Trafność

Analiza trafności wskazuje, że cele GPR zostały sformułowane w oparciu o rzeczywiste problemy zidentyfikowane na etapie diagnozy, takie jak niska aktywność społeczna, problemy społeczne (np. uzależnienia, przestępczość), czy niedostateczna infrastruktura społeczna i rekreacyjna. Na poziomie projektowym i strategicznym zachowano więc spójność pomiędzy zdiagnozowanymi wyzwaniami a planowanymi działaniami, co potwierdza teoretyczną trafność interwencji. Wyniki badań jakościowych oraz ankietowych wskazują jednak, że w trakcie realizacji programu jego trafność uległa osłabieniu. W szczególności zauważono niski poziom zapotrzebowania społecznego na działania rewitalizacyjne oraz brak wyraźnego stanu kryzysowego w gminie. Osoby biorące udział w badaniu ankietowym i warsztacie ewaluacyjnym częściej wskazywały na potrzeby ogólnorozwojowe niż rewitalizacyjne, co sugeruje, że cele GPR nie były w pełni dopasowane do zmieniających się uwarunkowań i potrzeb społeczności lokalnej.

Skuteczność

Ocena skuteczności GPR wypada negatywnie ze względu na bardzo niski poziom realizacji zaplanowanych w jego ramach przedsięwzięć. Spośród 10 projektów ujętych w dokumencie żaden nie został zrealizowany w pełnym zakresie. Część projektów została wprawdzie wdrożona, jednak poza formułą rewitalizacji (w ramach bieżących zadań własnych gminy), co oznacza, że nie przyczyniły się one bezpośrednio do osiągnięcia celów GPR. Zdecydowana większość przedsięwzięć, w tym kluczowe i najbardziej kosztochłonne projekty inwestycyjne, nie została zrealizowana. Ich wdrożenie było bowiem uzależnione od pozyskania środków zewnętrznych, których ostatecznie nie udało się zdobyć. Jednocześnie można wskazać, że projekty te nie były w pełni dopasowane do dostępnych mechanizmów finansowania działań rewitalizacyjnych, co dodatkowo ograniczyło szanse na ich realizację. W efekcie główne założenia programu nie zostały osiągnięte.

Pomimo to, analiza wskaźników wskazuje na częściową poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy – w około 45% przypadków osiągnięto wartości docelowe, a w kolejnych obserwowano pozytywne trendy. Jednak ze względu na brak realizacji projektów trudno jednoznacznie przypisać te zmiany działaniom rewitalizacyjnym, co znacząco ogranicza ocenę skuteczności interwencji jako całości.

Efektywność

Brak realizacji większości projektów zaplanowanych w ramach GPR oznacza, że środki (zarówno finansowe, jak i czas, zasoby instytucjonalne czy przygotowanie dokumentacji) nie zostały wykorzystane w sposób efektywny. Poniesione nakłady, zwłaszcza organizacyjne, nie przełożyły się na adekwatne efekty rzeczowe i osiągnięcia zamierzonych w dokumencie rezultatów. Część działań była realizowana poza formułą rewitalizacji – w ramach bieżących zadań gminy lub przez inne podmioty (np. Powiat Bieruńsko-Lędziński), co wskazuje na rozproszenie interwencji i brak efektu synergii. Można przypuszczać, że podobne lub lepsze rezultaty mogłyby zostać osiągnięte przy mniejszym nakładzie formalnym, poprzez standardowe działania rozwojowe, bez tworzenia odrębnego programu rewitalizacji.

Użyteczność

Wyniki badania ankietowego wskazują, że mieszkańcy gminy Bojszowy nie dostrzegli wyraźnych efektów realizacji GPR. Co więcej, respondenci nie byli w stanie jednoznacznie wskazać konkretnej grupy beneficjentów prowadzonych działań. Brak wyraźnego wpływu na sytuację społeczno-gospodarczą i przestrzenną obszaru rewitalizacji sugeruje, że interwencja nie przyniosła odczuwalnych korzyści społecznych. Wpływ na taką sytuację mogły mieć zmieniające się uwarunkowania i potrzeby, oczekiwania mieszkańców gminy wobec prowadzonej polityki rozwojowej – osoby biorące udział w badaniu wskazywały na potrzebę rozwoju infrastruktury i poprawy jakości życia w skali całej gminy,

a nie na działania skoncentrowane terytorialnie. W efekcie interwencja tylko w ograniczonym stopniu przyczyniła się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów.

Trwałość

Ze względu na niski poziom realizacji projektów, trwałość efektów GPR jest ograniczona. Brak wdrożenia kluczowych inwestycji infrastrukturalnych oznacza, że nie powstały trwałe zmiany w przestrzeni ani trwałe mechanizmy rozwoju społecznego, które mogłyby funkcjonować po zakończeniu wdrażania programu. Przypuszcza się, że część pozytywnych zmian zaobserwowanych w trakcie monitoringu wskaźników może wynikać z ogólnych trendów rozwojowych, a nie bezpośrednio z interwencji prowadzonej w ramach GPR. Wnioski z badań jakościowych wskazują, że efekty działań nie mają charakteru systemowego ani długoterminowego, co podważa ich trwałość w dłuższej perspektywie.

3. Wnioski i rekomendacje

3.1 Wnioski z badania ewaluacyjnego

Poniżej przedstawiono kluczowe wnioski z ewaluacji ex-post Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022:

1. Wdrażanie GPR nie przyniosło oczekiwanych rezultatów, określonych w dokumencie, co wynika z braku realizacji zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych. Związane jest to przede wszystkim z brakiem możliwości pozyskania finansowania zewnętrznego, które w założeniu było niezbędne dla osiągnięcia zaplanowanych efektów.
2. Założenia GPR (zwłaszcza zakres projektów rewitalizacyjnych) są niezgodne ze specyfiką dostępnych instrumentów wsparcia – niedopasowane są zwłaszcza do aktualnych zasad i kryteriów obowiązujących w naborach prowadzonych w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Śląska 2021-2027, co stanowi główną barierę uniemożliwiającą ich realizację. W przyszłości konieczne jest planowanie projektów w sposób bardziej realistyczny, z uwzględnieniem faktycznej dostępności środków (w tym ograniczonej dostępności funduszy regionalnych).
3. W ramach badania ankietowego i warsztatu ewaluacyjnego zidentyfikowano rozbieżności między założeniami GPR a aktualnymi potrzebami mieszkańców – mieszkańcy wskazują bardziej na potrzeby ogólnorozwojowe, realizowane na terenie całej Gminy Bojszowy, niż rewitalizacyjne, skoncentrowane na konkretnym jej obszarze. Ograniczona użyteczność narzędzia rewitalizacji wynika ponadto ze specyfiki gminy – rozproszona struktura osadnicza i silna tożsamość poszczególnych miejscowości utrudniają koncentrację działań, która jest trudna do zaakceptowania społecznie i może prowadzić do napięć pomiędzy mieszkańcami poszczególnych części gminy.
4. Niektóre działania rewitalizacyjne zaplanowane w GPR realizowane były w ramach zadań własnych gminy, poza mechanizmem rewitalizacji. Wskazuje to na rozproszenie interwencji i brak efektu synergii programu. Podobne lub lepsze rezultaty mogłyby prawdopodobnie zostać osiągnięte przy mniejszym nakładzie formalnym, poprzez standardowe działania rozwojowe, bez tworzenia odrębnego programu rewitalizacji.
5. Aktualna sytuacja Gminy Bojszowy nie uzasadnia prowadzenia intensywnych działań rewitalizacyjnych, skoncentrowanych na poprawie jej sytuacji społeczno-gospodarczej. W gminie identyfikuje się głównie potrzeby infrastrukturalne, związane z poprawą standardu przestrzeni i infrastruktury, które mogłyby zostać zaspokojone z pomocą innych narzędzi, niż

gminny program rewitalizacji. Tym samym zastosowanie narzędzi rewitalizacyjnych, które koncentrują się na rozwiązywaniu zjawisk kryzysowych, nie jest adekwatne.

6. Zakładano okres obowiązywania GPR na lata 2017-2022 – w praktyce proces ten został zatem zakończony, ale zgodnie z obowiązującymi przepisami, dokument obowiązuje do momentu jego uchylecia lub uchwalenia nowego.

3.2 Rekomendacje dotyczące procesu rewitalizacji w gminie

W odniesieniu do wniosków z ewaluacji, sformułowano niniejsze rekomendacje dotyczące procesu rewitalizacji w Gminie Bojszowy:

- 1. Rekomenduje się ukierunkowanie polityki rozwojowej na obszar całej gminy, a nie jej wybranych podobszarów**

Wyniki badania ewaluacyjnego wskazują, że mieszkańcy Gminy Bojszowy oczekują działań obejmujących całą jej obszar, a nie tylko wyznaczone obszary rewitalizacji. Obecne podejście oparte na koncentracji interwencji w obrębie OR, przy braku wyraźnego stanu kryzysowego w sferze społeczno-gospodarczej prowadzi do poczucia nierównego traktowania i może mieć charakter dezintegrujący społeczność lokalną. Rekomenduje się zatem prowadzenie polityki rozwoju w sposób zrównoważony i inkluzywny, obejmujący wszystkie miejscowości gminy, co lepiej odpowiada jej specyfice i oczekiwaniom mieszkańców. Proponuje się skupienie działań w ramach interwencji infrastrukturalnej, realizowanej np. w ramach strategii rozwoju gminy, co pozwoli osiągnąć bardziej wymierne i trwałe efekty. Takie podejście pozwoli uniknąć dublowania działań, poprawi poziom koordynacji oraz zwiększy efektywność wykorzystania dostępnych zasobów, a także przełoży się na równomierny rozwój wszystkich części gminy i wzmocnienie spójności społecznej.

- 2. Rekomenduje się rezygnację z kontynuacji procesu rewitalizacji z wykorzystaniem narzędzi rewitalizacyjnych na rzecz bardziej elastycznych instrumentów rozwoju**

Biorąc pod uwagę wyniki ewaluacji (niska skuteczność, efektywność i użyteczność programu) oraz uwzględniając często zbiurokratyzowany, długotrwały i mało efektywny charakter rewitalizacji prowadzonej na podstawie ustawy o rewitalizacji, rekomenduje się odstąpienie od stosowania tego instrumentu. Zamiast tego zasadne jest wykorzystanie bardziej elastycznych i mniej sformalizowanych narzędzi, takich jak strategia rozwoju gminy, program odnowy wsi czy inne dokumenty operacyjne, które pozwalają szybciej reagować na potrzeby mieszkańców i lepiej dostosować działania do zmieniających się lokalnych uwarunkowań. Rekomenduje się planowanie i realizację polityki rozwojowej w sposób uwzględniający równomierny rozwój wszystkich części gminy oraz wzmocniający spójność społeczną. Działania powinny koncentrować się na poprawie jakości życia mieszkańców,

rozwoju infrastruktury, ochronie środowiska oraz wzmocnieniu potencjału gospodarczego, bez konieczności stosowania formalnego procesu rewitalizacji.

3. Rekomenduje się zakończenie procesu rewitalizacji na podstawie ustawy o rewitalizacji

Biorąc pod uwagę zakończenie formalnego, zakładanego okresu obowiązywania GPR (lata 2017-2022), brak realizacji jego założeń oraz brak możliwości ich dalszego wdrażania w obecnych warunkach finansowych i programowych, rekomenduje się formalne zakończenie procesu rewitalizacji. Pozostawanie w stanie obowiązywania dokumentu bez jego faktycznej realizacji może generować bowiem chaos planistyczny i utrudniać prowadzenie spójnej polityki rozwoju w gminie. Należy podjąć działania zmierzające do uchylecia obowiązujących uchwał stanowiących podstawę procesu rewitalizacji w gminie: uchwały nr XXIX/190/2017 z dnia 9 października 2017 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bojszowy na lata 2017-2022 oraz w konsekwencji uchwały nr XXIII/150/2017 Rady Gminy Bojszowy z dnia 6 lutego 2017 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Bojszowy. Zamknięcie procesu rewitalizacji w sposób formalny pozwoli na rozpoczęcie nowych działań rozwojowych adekwatnych do aktualnych potrzeb gminy.